

List izhaja vsak petek

n velja za **navadne naročnike** s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrto leta 80 sold. — Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za **ude kat.-pol. društva** je naročnina določena v društv. pravilih. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Sohar-ju na Travniku.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravniku in sovredniku **Matiji Kravanja-i** v nunskih ulicah h šte. 386. Vse pošiljatve naj se **frankujejo**. Rokopisi se ne vračajo. — **Oznanila** se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 s. če trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

Volilna reforma potrjena.

Nadejali smo se, da bomo tudi mi sedaj o velikonočnem času, ki nam kliče v spomin veličastno od smrti ustajenje našega Odrešenika i ko se vzbuja cela narava iz trdnega, zimskega spanja, vendar enkrat ustali iz temnega groba krivic, kamor nas je pahnila sedaj vladujoča stranka ustavoverna; ali bridko smo se iznenadili. Namesto veselih pisanih, velikonočnih pirhov podajamo čitateljem žalostno novico, ki je nas zelo osupnila, da je dognana reč, kar bi se bilo pred malo meseci marsikteremu izmed nas nemogoče zdelo.

Volilna reforma ni samo, kakor smo že poročali sprejeta „en bloc“ v državnem zboru i gosposki zbornici, ampak dobila je že više cesarjevo potrjenje.

Mi nismo sicer kar nič dvomili že od tistega časa, ko je moralo odstopiti sili i vsestranskemu zakotnemu agitovanju pomirovalno Hohenwart-ovo ministerstvo in ustavoversko Auersperg-ovo stopilo na njegovo mesto, da pride ustavoverski ABC ali volilna reforma kot vladen predlog pred državni zbor i se tudi sprejme z nezaslišano radostjo v ustavoverskem Izraelu, kajti ž njo živi i pade njegovo nadvladanje, ki je krutejše od vsakega absolutizma; pa nadejali smo se še vedno, da bodo merodajni, viši krogi vsaj v skrajnem času na pravo pot še zapeljali vladni voz in oni kliki, ki ga tira brezdu na sproti, zaklicali: *ne dalje!*

Državnopravna i narodna opozicija se je poslužila vseh postavno dovoljenih sredstev, da bi odvrnila Avstriji pretečo nesrečo i sebi skoraj pogin, ter je branila svoje starodavne zgodovinske i naravne, narodne pravice s protesti i prošnjami do skrajne meje, ali vsi njeni poskusi so ostali brez zaželenega vspeha i splavale po vodi njene goreče nade: *volilna reforma je od sedaj postava i kakor s tako moramo v bodoče računati.*

Dosti se je že pisarilo o žalostnih nasledkih, ki bodo sledili iz omenjene postave za Avstrijo i posebno Slovane; ostane nam samo še vprašanje, kako se je nam v bodoče proti njej oblašati. Odgovor se že čita pe vseh listih državnopravne stranke. Rok ne smemo križem držati, ampak pripravljati se moramo že sedaj vsestransko na volitveni boj, da nas ne prehitni skupni sovražnik. Državni zbor se bode gotovo kmalu razpustil i razpisale se neposrednje volitve. Tu nastane, če kedaj, za vsakega, komu še žila bje za mili svoj rod, sveta dolžnost, da vzbuja zaspane i mlačne vtrjuje za bližnji volitveni boj; saj nove postave niso zganile našega narodnega programa i ne še uničile naših *naravnih* narodnih pravic, temveč dajejo nam priliko, da tem lagje združimo svoje nekoliko že razcepljene moči i v slogi se svojimi enako mislečimi sobratii pridemo, po čeravno težavnejši i daljši poti, k svojemu, sedaj še bolj oddaljenemu koncu, — k zedinjeni Sloveniji.

Kaj so meščanske šole in ali nam potrebne?

Vse šole delimo na 3 vrste: ljudske, srednje in visoke šole. Ljudske šole so tiste, v katere bi morali hoditi vsi otroci od 6. do 12. ali celo do 14. leta. V njih se uči ve-

ronauk, branje, pisanje, računstvo, petje, telovadba, in deklice se podučujejo tudi v ročnih delih itd. Ker so te šole za vse ljudstvo, brez razločka stanu ali spola, pravimo jim občne ljudske šole.

Pred vpeljanjem nove šolske postave (14. maja 1869) so bile ljudske šole normalke sè 4 razredi, glavne šole sè 4 razredi, glavne farne šole s 3 ali 4 razredi in trivijalke. Normalke (zglede šole) zovemo zdaj „*vadnice*“, zato ker se vadijo v njih učiteljski odgojenci (šolski pripravniki); one so združene z učiteljskim izobraževališčem, in stoje pod istim vodstvom, kakor so bile tudi popred normalke. Take vadnice imamo v Gorici, v Trstu, v Kopru, v Ljubljani, v Mariboru in v Celovcu. Vse druge ljudske šole ločimo po številu učiteljev v eno-, dvo-, tri-, četvero..., - razredne šole. *)

K srednjim šolam spadajo gimnaziji, realke in realgimnaziji; k visokim šolam pa vseučilišča in tehnike. Strokovnjaške šole, p. učiteljska izobraževališča, kmetijske šole, pomorske šole (nautike) itd. imajo le stopinjo srednjih šol, ker se mladeneč v njih ne pripravlja za više šole, ampak stopi iz njih v družbinsko življenje kot učitelj, kot razumen kmetovalec, kot mornar itd. Bogoslovska semenišča in pravne akademije so veje vseučilišč.

Mladeneč končavši srednje šole ni še izvršil svojih nauk, prestopiti mu je v više šole, in to, iz gimnazija na vseučilišče, kjer si izvoli eno ali drugo vrsto znanstev, katera mu bodo hasnila v njegovem prihodnjim poklicu, p. kakor sodniku, odvetniku, zdravniku, profesorju ali duhovniku itd. Iz realke prestopi mladeneč v tehniko; tu se uči takih nauk, katerih bo potreboval ali kot inženir, mérec, stavbeni mojster, voditelj tvornic ali kot uradnik v obširni trgovini itd.

Mladeneč, želeč se nekoliko več izobraziti, nego mu nudi ljudska šola, ne najde primerne učilišča. Realke, kakor so zdaj osnovane, segajo pregloboko v znanstvene tvarine; one so prav za prav pripravnice za tehniko. Gimnaziji imajo vže od nekdanj namen voditi mladenče k naj viši stopinji omike. Ti in une se vse premalo ozirajo na družbinsko življenje, ker njih smoter je, razviti, krepčati in izuriti mladenčem dušne moči, da zmožni postanejo prestopiti na visoke šole. Obiskovati pa le nekoliko let te zavode (realke ali gimnazij), je toliko, kolikor sezidati in pokriti obširno hišo, v kateri nam vendar ni stanovati. Boljša je nekoliko manjša hiša pa dokončana, nego velika, a nedovršena. —

Tako imenovane meščanske šole nudijo mladenču, ki je dokončal ljudske šole, nekoliko nadaljne omike, poduka v takih predmetih, ki segajo v družbinsko življenje. V njih se podučuje prosto, brez težkih dokazov in znanstvenih razprav, rekel bi po domače (popularno): Veronauk, materin jezik, po potrebi še kakšen drug jezik, računstvo in merstvo z obzirom na gospodarstvo, trgovino in obrtnijo, zemljepisje, občna zgodovina, prirodoznanstvo, risanje, petje, telovadba in po okoljščinah še drugi predmeti, p. kmetijstvo itd.

Meščanske šole so torej obširniše ljudske šole. Mladenci, ki dovršijo take šole, so najdeni v sleherni stroki znanstva, oni so si prilastili v malem obsegu za navadno živ-

*) Vže 4 leta nemamo ne normalke, ne glavnih šol, ne trivijalek, čes nekteri naši naprednjaki še dandanašnji ne vedó.— Pis.

ljenje potrebnih ved. Okroživši si vsa znanstva v celoto, so toraj pripravniši za družbinsko življenje, nego je reallec ali gimnazijalec, ki se je ravno toliko let šolal (3-4 leta), a ne dokončavši celega učilišča.

Da so meščanske šole potrebne sleherni deželi, prepričamo se opazovaje našo učečo se mladino. V prva razreda srednjih šol stopi, p. gorišk. gimnazija in realke, leto k letu po 200 učencev; od teh konča srednje šole k večemu 50, 3/4 učencev prestopijo iz šol malo po malem v družbinsko življenje. Ker niso dovršili po določenem načrtu svojih nauk, so večidel polovičarji, t. j. v nekih predmetih imajo, postavim, preveč znanja (za sedanji njih poklic), in ravno v tistih predmetih, v katerih bi narveč potrebovali v življenji, jim pa pomanjkuje; z nova se imajo marsikaj učiti, kar bi si bili prilastili v meščanski šoli. Veliko učencev, ki so izstopili vže iz prvih razredov srednjih šol, čuti se potlačeni, same sebe premalo cenijo, in obupajo nad lastno zmožnostjo; mesto da bi dopolnili, česar jim v njih poklicu pomanjkuje, — se v slehernem obziru zanemarijo — itd. Nasledki tega so dovolj znani. — Ako bi bili stopili ti (morda tudi slabejših zmožnosti), mesto v realko v meščansko šolo, v kateri bi se bili izurili popularno za njih poklic, čutili bi se sposobniše, ker bi jih ohranilo v napredovanju, in tako bi porabili tudi svoje morda slabejše talente samim sebi in človeštvu v prid. —

Meščanske šole toraj napeljujejo mladino (fante in deklice) v družbinsko življenje; namen jim je, povzdigniti posebno srednje stanove; in takih šol je menda vsaki deželi treba, da dobimo omikanih in znajdenih trgovcev, obrtnikov kmetovalcev in sploh, da se stebri ljudstva utrdijo.

Meščanskih šol so osnovali posebno Nemci v novejši dobi obilno po mestih, trgih in večih obrtniških krajih (na Štajarskem jih imajo več, na Koroškem 2, in celó v vojaški meji jih vže imajo 10, pri nas ni še ne duha, ne sluha o njih). Kakor se kaže prikupile so se vrlo te šole ljudstvu. — Kar se drugim prilega, utegnili bi se tudi nam — in o tem drugoč.

M-v.

Dopisi.

V Gorici, 6. aprila. Časopis „Slovenski Narod“ je v svojem vodnem članku v št. 74 med svet zatrobil, da so „možje Soče“ goriške Slovence prav za prav še le k političnemu življenju izbudili!?

To je „Soča“ koj v svoj prid obrnila in izrek urednega tovarša v svojem 14. listu od besede do besede ponatisnila; zatoraj zamoremo logično sklepati: da si patroni „Soče“ resnično pripisujejo zaslugo, da bi oni bili goriške Slovence izbudili k političnemu življenju.

V istem listu očita „Soča“ Goriškim rodoljubom, kojih ni volja v Sočin rog trobiti, da bi jim bilo geslo: „Vse za se, za se in za se, in kar ostane za narod.“

Da „Slovenski Narod“ kaj takega trdi, ni se čuditi, ako premislimo, da patroni tega lista še celo Krajsko le malo poznajo, in da toraj ne poznajo čisto nič razmer goriških Slovencev; ali čuditi se je, da se kaj takega „možje Soče“ trditi drznejo, ker s tem dokazujejo le, ali da so tudi njim naše razmere popolnoma neznane, ali pa, da jih nočejo poznati, ter da jim je le za to mar, vodo motiti, da bi v motni vodi lažje ribe lovili.

Kar se tiče gesla, koje Soča podtika njej nasprotnim rodoljubom na Goriškem, je treba opaziti, da, ko bi to res bilo, da ti delajo vse le za se, bi ti morali na Goriškem naj mastnejše narodne službe imeti. Da pa s tem ni tako, bode se vsakteri lahko prepričal, ako naravnost povemo, da na Goriškem ni nikakih narodnih služeb, in da častna posla, kakor p. p. poslanstvo za deželni zbor imajo ravno patroni „Soče“

v svojih rokah. Ali pa to narodu koristi ali ne, to bomo v teku tega dopisa pozneje pojasnili.

Kar se tiče pa zbujenja goriških Slovencev k narodnemu in političnemu življenju, moramo naravnost priznati, da pri tem poslu nimajo „Sočani“ nikakih zaslug, izvzemši to, da so ravno oni med goriške Slovence razpor in neednost, toraj ljuliko med pšenico zasijali; tudi to bomo pozneje dokazali.

Toraj k reči sami.

Gledé narodne zavednosti in razvijanja narodnega in političnega življenja goriških Slovencev, moramo zaznamovati 4 dobe in sicer: prva doba pred letom 1848; druga v letu 1848 do 1860; tretja od leta 1860 do leta 1870, in četrta od 1870 leta naprej. Prve tri dobe poznajo samo Slovence na Goriškem, a od „Sočanov“ ni ne duha ne sluha.

Pred 1848. letom je bilo od narodne zavednosti pri goriških Slovencih sploh le malo kaj opazovati; slovenski jezik je bil iz šol in uradov popolnoma izključen in moral jo je pobegniti za domače ognjišče v kot; le v cerkvi je bil javno priznan, kjer se je goriškim Slovencem razlagala beseda Božja v milem slovenskem jeziku.

Vendar nahajamo že pred 1848. letom na Goriškem nekatere možake, ki so tudi zunaj cerkve slovenščino gojili in goriške Slovence k zavednosti svoje narodnosti budili.

K tem spada posebno Valentin Stanič iz Bodreža pri Kanalju, kateri je „Novice“ razširjal in slovenske bukve, kot nadškofijski šolski nadzornik v Gorici v šolah slovenščino podpisal in se tudi v slovenski poeziji poskušal.

Leta 1848 je kakor povsod tudi na Goriškem prešinila ideja narodnosti vse omikane Slovence. Pokazalo se je to tudi v dejanju, ker so bili tedaj v Gorici bivajoči Slovenci ustanovili prvič slovensko čitalnico. Med tedaj je rodoljube spadala posebno gospod Winkler, sedaj c. k. namestništveni svetovalec in c. k. okrajni glavar v Tominu, in pa gosp. Huber, c. k. nadsodnijski svetovalec v pokoju v Trstu.

V tem letu se je bilo začelo podučevati v slovenščini na filozofičnem učilišču ki je prišla pozneje v reformirani gimnazij.

Po tem ko je bila ustava odstranjena, potihnilo je bilo na Goriškem vse javno življenje, in le nekateri rodoljubi so se tem marljiveje poprijeli slovenskega jezika. Med te spada posebno rajni Matevž Hladnik, učitelj na tedajnih četrteh razredih v Gorici, g. Matevž Pirc, stolni vikar v Gorici, sosebenno gosp. Štefan Kocijančič, učeni jezikoslovec in profesor v centralnem semenišču v Gorici (Delovanje učerega gospoda na narodnem polji sega že v čase pred l. 1848. Že kot dijak na nižjem gimnaziju se je zraven hebrejskega jezika tudi se slovenščino pečal. Ko je bil na nekdanjih humanitetnih razredih, je v šoli v pričó ranjkega prof. Milharčič-a vsaki teden kaj slovenskega deklamoval — se ve, da sošolcem bolj v kratak čas. Kot bogoslovec IV. leta je spisal slov. molitvene bukvice, ki so bile v Celovcu natisnene. Nedavno od tega so se te bukvice, čeravno imamo veliko enakih iz novejših časov, sopet ponatisnile. Kar je spisal od 1848. leta sem na narodnem in jezikoslovskem polji, je le malo na svetlo prišlo in še to sploh brezimno; večí del tega hrani učeni gospod *pretrdnovratno* le v rokopisih. — Ur.) Potem g. Andrej Marušič, katehet na c. k. gimnaziji v Gorici.

Potem ko je poslednji postal katehet v letu 1857, se je kot učitelj tudi slovenščine na gimnaziji z gosp. Solarjem, tedajnim profesorjem filologije na gimnaziji, na vso moč potezal za to, da bi se več ur na teden slovenščini na gimnaziji odločilo in pa, da bi se poduk v slovenskem jeziku razširil na vse razrede celega gimnazija. To potezanje je imelo tudi zaželjeni vspeh, ker je bil poduk v slovenščini razširjen na vse razrede celega gimnazija in se veronauk uči v maternem jeziku.

(Dalje prih.)

Ogled.

Avstrija. Najvažniši dogodek v notranji avstrijski politiki je ta, da je dobila volilna reforma najvišje potrdilo in tako postala *postava*. To je bilo naznanjeno dne 3. tek. m. drž. zboru po prvosedniku ministerstva. Zagnali so na to vstavoverci strašen hrup veselja in v vsih ustavoverskih krogih so to vest veselo sprejemali. Kakor ste hiteli drž. in gosposka zbornica postavne predloge o direktnih volitvah sprejeti, tako je tudi krona podvizala, dati tem sklepom svojo najvišjo sankcijo in jih v postavo spremeniti. Ali tudi drž. tiskarnica ni v marljivosti zaostala in dunajski časnik „Wiener Zeitung“ je dne 6. tek. m. te postave že priobčil. Imamo toraj sedaj nov politički faktor, s katerim bo treba računati.

Volilna reforma je, kakor smo rekli, res jako razveselila ustavoverske kroge; a na drugo stran je ona prav malo vznemirila drž. — pravno in federalno stranko, ker, po njenih časopisih soditi, bi se dozdevalo, kakor da bi ta bila pripravljena, tudi nove volilne postave, kolikor le mogoče, v svoj prid obračati. Zategadel pišejo ti časniki, da se bodo tudi federalisti direktnih volitev krepko udeležili in poskušali, sebi po mogočnosti dosti poslancev pridobiti. Po tem takem bi postala letošnja *velika noč* nova doba za državno-pravno avstrijsko stranko, ker bi ona zavrgla stari nerodoviti kvas *passivne* opozicije in zamenila z novim kvasom *aktivne* opozicije, ktera bi morda postala za Slované plodonosneja od one.

Mi, ki smo bili od začetka in vselej proti direktnim volitvam, ne moremo nikakor k potrjenju teh postav svojega veselja izjaviti; ako bode pa volilna reforma povod, da pridejo Avstriji in njeni poliglotni narodi k zaželjenemu miru in spravi, radi bomo pozneje to zamudo popravili.

Ako smemo pa po preteklosti soditi, ne moremo od volilne reforme čudežev pričakovati, ker smo že doživeli ustavo februarno in decembrno, od katerih so vsakokrat vstavoverci čudeže prerokovali, a po kratki skušnji sami zakopali. Sedaj so si dali ustavo aprilovo: ali bi pa se ne znalo s to ravno tako goditi, kdo zamore to že danes trditi ali pa zanikati?

Vnanje države. Največe važnosti so sedaj dogodki na Španjskem. Mlada republika si ne more veljave pridobiti, ker se ni mogla še najti taka oblika, da bi zadostovala vsem različnim strankom španjskih republikancev. Na drugi strani pritiskujejo karliške čete dan na dan hujše republikansko ministerstvo, ktero jim ne more zanesljivih vojin nasproti postavljati, ker vojaštvo na Španjskem je že davno nezanesljivo, in se da rado porabiti sedaj temu, sedaj onemu častilakomnemu generalu za sebične namene.

Ker se od dne do dne tudi množijo begunci iz armade in prestopi h Karlistom, in ker tudi oboroženje prostovoljcev le počasi napreduje, se ne more še prevedeti, kako se bodo homatije na Španjskem rešile.

V *Serbski kneževini* je umrl Blaznavac, predsednik ministerstva. Zguba tega moža je za Serbsko velika. Izročeno je vojno ministerstvo gosp. Rističu.

Domače novice.

(Umrl je v Gorici 31. marca *Jožef Medeotti*), rojen Goričan, bivši gimnazijalni supplet v Rudolphswerthu, še le 24 let star na sušici. Previden je bil z vsimi ss. sakramenti za umirajoče, kar ni bilo *nekaterim* po volji; starišem, sorednikom in resničnim prijateljem pa je bilo to pri vsej žalosti edina tolažba.

(*Morilen napad* v Gorici). — Kovač Fr. Koc. je živel že dalj časa se svojo ženo v prepiru. V saboto 5. aprila, ko pride pozno v noč domu, jo z nožem napade, kakor se sliši brez vsakega povoda, in smrtno na več krajih rani. Misleč, da jo je umoril, skoči s tretjega nadstropja, kjer je stanoval, skoz okno v vrt, kjer so ga drugi dan do smrti polomljenega našli. Oba še živita.

Razne vesti.

— Po *novejšem popisu šteje italijansko kraljestvo 26,801154* prebivalcev, in meri 297235 □ kilometrov; 140.000 Lahov živi zvonaj Italije. Letni prirastek ljudstva je 7.1‰ (t. j. 7 na 1000) med tem, ko je isti v Avstriji 10‰. Neapolje šteje 448335 prebivalcev, Rim 244.484, Palermo 219.598, Turin 212.649, Milan 199.009, Florence 167.003, Genova 150.269, Benetke 128.901 itd.

— Na *sedanjem ribišči v Trstu* mislijo zidati drugo *borsa*. Mestno starešinstvo je pripustilo dotični trg po 650 gld. kvadratni sežen.

— *Jahimov* (Joachimsthal), mesto na Českem, je zadnji dan marca pogorelo. Še desetino hiš niso rešili; škodo cenijo na milijone.

— *Tržčani* mislijo *napeljati vodo iz Reke* na Pivki čez Kras v v Trst. V ta namen dela vže neki 70 delalcev pri Št. Kocijanu, kjer bodo z mašinami gnali vodo kvišku, in potem po cevih v mesto.

— Na premoženje *Jak. Gulica* iz Sežane, h, št. 100, je konkurs oklican.

— *Mestno starešinstvo v Gorici* je imenovalo *Mih. Zeja* za učitelja, *Ernesta Kogoja* in *Vinkota Dittrich-a* za podučitelja na mestni ljudski šoli v Gorici.

— *Preskušnje za učitelje in učiteljice* ljudskih in meščanskih šol se bodo v Gorici začele, 5. maja t. l. Kandidatje naj se oglasijo (vlože prošnjo) do 20. aprila pri vodji prekuševalne komisije

— *Dr. Jul. Gregor* in *Schulz* v Pragi sta nekriva spoznana. Med tem, ko je Gregor zaradi preiskave v ječi bil, mu je doma izmed petero otrok troje umrlo.

Za nove zvonove na sv. Gori

so darovali farmani v Kožbani 54 g. 16 kr; 10 gold. pa za *spominek procesije*; farmani v Šebreljah 25 g. 24½ k. (med njimi fajm. 5 g.); farmani v Solkanu 110 g. 24 k. (med njimi g. fajm. 6 g., g. I. Peteani 5 g.); farmani v Batah 40 g. 7½ k. (med njimi g. vikar 10 g., Val. Stanič 5 g. A. Bit. 5 g.); farmani v Batujah k prejšnjemu znesku še 9 g. 35 k.; farmani in duhovna v Stržiščah 14 g.; farmani in duhovni v Kanalu 45 g.; farmani in vikar v Levpi 75 g.; farmani in vikar v Ravnah pri Cirknem 14 g.; g. vikar v Štanjelu 5 g.

Kalvarija.

Mislim, da ne bo odveč, ako danas, Veliki Petek, en malo na Kalvarijo pogledamo, tim bolj ker ni ravno moj namen popisovati, kar se je nekdanj verh Kalvarije v naše zveličanje godilo; jaz se deržim same Kalvarije, to je, kje je stala, in od kod da ji je to ime prišlo.

I.

Gotovo je uže marsikdo slišal ali sam bral, da je posebno med nekatoličani veliko takih, ki terdijo, da se v današnjih časih ne more več za gotovo reči, kje da je Kalvarija stala. Še celo v „Wetzer- und Welte's Kirchenlexicon“, glej „Calvarienberg“, Kärle piše: „Diese Lage lässt sich jedoch gegenwärtig schwer bestimmen“. Ali jaz menim, in terdim, da se tako gotovo more pokazati v Jeruzalemu mesto Kalvarije, kakor ktero koli drugo zgodovinsko-imenitno mesto.

Pervič, to je gotovo, da so prvi Kristjani vsa mesta spoštovali in častili, kjer je Jezus rojen bil, kjer je terpel in umerl, ter so tje kaj romali, da so je častili.

Drugič gotovo je tudi to, da so neverni rimski cesarji te svete kraje oskrunili, in da bi kristjane odvrčali od čiščenja Kalvarije, dali so na mesto, kjer je bil Jezus križan, postaviti marmeljnovo podobo poganske boginje Venere.

Tretjič piše sv. Hieronim: „Od časov cesarja Hadrijana noter do cesarja Konstantina se je, blizo 180 let, na mestu vstajenja podoba Jupiterjeva, na skali pa Jezusovega križanja marmeljnova podoba Venerina od paganov postavljena častila“.

(„Ab Hadriani temporibus usque ad imperium Constantini per annos circiter centum octoginta, in loco Resurrectionis simulacrum Jovis, in crucis rupe statua ex marmore Veneris, a gentibus posita colebatur.“ S. Her. ep. 58. np. edit. Vallars.) Konstantinova mati, cesarica Helena, je dala te svete kraje očistiti, poganske malike odpraviti, in je na njih kristjanom cerkve sezidala. Taka cerkev se je tudi na Kalvariji sezidala.

Četrtič, od časa cesarja Konstantina je cerkev nad Kalvarijo zmirom ostala do dnošnjih časov.

Kdo more po tem takem terditi, da se ne more več za gotovo reči, na katerem mestu je bila Kalvarija? Zato je tudi veliki učenjak na Nemškem, Dr. Sepp, v svojem imenitnem in dokaj učenem delu: „Jeruzalem und das heil. Land (Schaffhausen 1865. Hurtner, I. Bd. P. 210.) tako le pisal: „Ueber die Lage desselben konnte unmöglich ein Zweifel obwalten.“

II.

Od kod je ime Kalvarija? Kakor pravijo evangelisti, klical se je kraj, kjer je bil Jezus križan, v takrat navadnem jeziku judejskega ljudstva *Golgota*, kar se v greškem *ἡρανίου τόπος*; vlatinskem jeziku *Calvaria* pravi, mi bi rekli slovenski *mertvaška glava*, Nemec prestavlja *Schädelstätte*.

Nekteri so mislili, da je imel hrib podobo mertvaške glave, posebno, ker je bil popolnoma gol, in da se je zastran tega tako imenoval. Pa uže sv. Epifanij (contra haeres. 46.) piše, da to nikakor ni res ter pristavlja te le besede: „Od kod tedaj ima ime *mertvaška glava* (t. j. Kalvarija)? Od tod, ker se je ondi našla Adamova mertvaška glava“ (*Unde igitur cognominatio cranii est? Immo quia primum formati hominis Adam Calvaria illic inventa est*“).

Da se je Kalvarija od Adamove ondi pokopane ali shranjene glave mesto tako klicalo, pišejo tudi Origen (tract. 35. in Matth.), sv. Atanazij (quaest. 47. ad Antioch), sv. Bazilij (in Isa. V. n. 141.), sv. Ambrož (l. X. in Luc. n. 114.), sv. Krizostom (in Joan. hom. 85.), ss. Pavla in Evtoshija (ep. ad Marcell. inter s. Hier. epist. 46. edit. Vallars.), sv. Avguštín serm. 1. de immol. Isaac. n. 5. alias 71. de temp.), s. Ci-

prijan (serm. de resurr. Christi), Teofilakt (in Matth. 27.), Francisk Suarez (tomo 17. ed. Venet. 1746. str. 299.), Kornelij a Lapide (in Josue XIV, 15.), sv. Francisk Salezjan (14. pismo na Šantalsko gospo), itd. itd. Maldonat, naj bolj čislán razlagavec svetih evangeljev (in Matth. cap. 27.) piše: *Antiqua et multorum veterum scriptorum auctoritate nobilis opinio est, ideo Golytha i. e. Calvariam, aut cranium appellatum, quod ibi Adam primi hominis caput repertum esset.*“

Sv. Hieronim sam med starejšimi svetimi očaki drugače misli, in to, kakor se v njegovih spisih bere, zato, ker je bil Adam v Hebronu pokopan, a ne v Jeruzalemu, in se sklicuje na Jozue XIV, 15. Ali, kdor želi bolj na tanko zvedeti, kaj se ima soditi o Joz. XIV, 15. in o tem mnenji sv. Hieronima in pa, kako govorijo o tej reči tu zgorej imenovani sveti cerkveni pisatelji, očaki in učeni, naj pogleda v *Folium Diocesanum Tergestinum, Febr. in Mart.* tekočega, leta kjer sem bolj na dolgo in široko o tej stvari pisal. In kar je ondi rečeno od sv. Hieronima, to velja od vseh poznejših, kateri so sv. Hieronima samo *ad literam* izpisali.

Omeniti je še to, da je več novejših pisateljev, kateri Golygo ali Kalvarijo tolmačijo tako, da se je kraj tako klical, ker so ondi navadno hudodelnike ob glavo devali. Od tod menda nenaško ime *Schädelstätte*, in v naši slovenski prestavi *mesto mertvaških glav* (Matth. 27, 35). Ali ta prestava ne daje zvesto tega, kar je v greškem originalu. Tam se bere: *Γολγοθά, ὅ ἐστι ἡρανίου τόπος λεγόμενος*, t. j. *Golgota, ki se pravi mesto mertvaške glave*, v ednini, a ne v množini *mertvaških glav*. Ednina se bere tudi v drugih evangelistih.

Po vsem tem tedaj, kar sem tu prav na kratkem o Kalvariji, povedal, moramo spoznati: a) da se prav za gotovo ve za mesto, kje je Kalvarija, kjer je bil Jezus križan; b) da vsi sveti cerkveni očaki, ako izvzamemo samega sv. Hieronima, so v tej stvari ene misli, da ima Kalvarija to ime od Adamove glave, ki je bila menda ondi pokopana. Od tod izhaja še ta navada, da malarji in podobarji mertvaško glavo pod „božjo matro“ stavijo.

Štefan Kociančič.

PODDRUŽNICA

Eskomptne Banke Štajarske

V GORICI.

Kreditna udeležitev.

S prvim aprilom je pričela svoje delovanje **direktna udeležitev** pri tej banki ter sta se odločila

torek in
sreda

vsakega tedna do 11. ure dopoldne, da se vročijo menjice deležnikov, koje se bodo izplačevale tisti dan ob uradnjiskih urah popoldne.

Povabljeni so vsi kupci, obrtniki, tvorničarji i posamezniki, tukajšnji kakor zunanji naše dežele, da se udeležijo te koristne ustanove in da se neposrednje obrnejo do banke, kjer bodo dobili vseh potrebnih pojasnil.